

CEMAAT OLMANIN ANLAMI VE TEMEL SORUNLAR

Cemaat, Arapça kökenli bir kelimedir. İnsanların bir araya gelmesiyle meydana gelen topluluğa verilen isimdir. İnsan, yapı itibarıyla tek başına yaşayan bir varlık değildir. Etrafında beraber olacağı, kendi başına yapabileceği işlerin dışında başkalarının da yardımına ihtiyaç duyacağı bir konumdadır. Cemaat olma ihtiyacı da bu noktada hâsıl olmuştur.

Cemaat kelimesini hayatın farklı alanlarında kullanılmaktadır. Mesela cami cemaati, dini daha iyi yaşama ihtiyacı hissedenlerin bir araya geldiği gruplar, belli bir silsileyi takip eden tarikatler vs. Dini literatürde cemaat, iki kişiden daha fazla olan her oluşuma verilen addır. Allah Rasûlü (s.a.s.), hadis-i şeriflerinde iki kişiden daha fazla olan topluluğa cemaat ismini vermiştir. Ancak son dönemde ülkemizde cemaat denilince dini gruplar akla gelmektedir. İslâmi literatürde geçmişten günümüze farklı zamanlarda cemaat kavramının farklı kesimleri çağrıştırmaya adına anlam yüklemeleri ve yönelmeleri yaşamıştır.

Allah Teâlâ, “*İyilikte işbirliği yapın*” (Mâide, 5/2) buyurarak beraber hareket etmeyi tavsiye etmektedir. Hz. Peygamber de “*Cemaatte rahmet, ayrılıkta azap vardır*” (Ahmed, *Müsned*, IV, 278), “*Allah’ın gücü cemaatin üzerindedir*”. (Nesâî, Tahrîmü’-d-Dem, 49) buyurmaktadır. Konu ile ilgili ayet ve hadisleri artırmak mümkündür. Ancak yukarıda zikrettiğimiz ayet ve hadisler konuya genel olarak dinin bakışını ortaya koymaya yönelik seçilmişlerdir.

Ülkemizde diğer İslâm ülkeleri gibi cemaatlerin varlığına şahit olmaktayız. Bunlar hem eğitim ve kültür alanında görülmekte hem de tarikat boyutuyla faaliyet gösterdikleri müşahede edilmektedir. Yapılan bir anket çalışmasına göre Türkiye’de ben bir cemaate mensubum diyenlerin oranı % 6 seviyesindedir. Tarihsel süreçte dini alanlarda farklı zamanlarda baskı gören ülkemiz insanının bazen içinde bulunduğu durumu ifade etmediği/edemediği ve gizlediği düşünülürse bu oranı % 10’lara çekmenin yerinde olacağı bir gerçektir. Bu oran, bugünün Türkiye’sinde yaklaşık 8 milyon insana tekabül etmektedir. Bu sayı, ülkemizde insanımızın cemaat fikrine ve anlayışına aşina olduğunun bir tespitidir.

Ülke nüfusunun yaklaşık 1/7’sine tekabül eden cemaatlerimizin faaliyet gösterdikleri alanlarda ne kadar yetkin durumdadır şeklinde bir soru akla gelmektedir. Mutlaka her bir grup kendi bünyesinde az veya çok faaliyet yapmaktadır. Bazıları daha fazla temayüz ederken bazıları ise geri planda hareket etmektedirler. Genel olarak

bakıldığında cemaatlerimizin az veya çok olan kitlelerini bir değişim ve dönüşüme tabi tutamadıklarını ifade etmek gerekmektedir. Bir cemaate mensup tanıdığımız, komşumuz veya akrabamız olanların İslâm'ın temel uygulama prensiplerinden dedikodu, kul hakkı yememe, haset etmeme, işlerimizde hile yapmama, komşumuza karşı görevlerimizi yerine getirmede, anne-baba ve akrabalarla münasebetlerde sorunlu olma vs. konularda problemleri bile halledemediğimiz aşikârdır. Dini daha iyi yaşama adına bir araya gelen insanların ilk başta kendilerine çeki düzen verecekleri konular olan mezkûr başlıklar da bile sorunlarımız devam etmektedir. Hatta haftanın belli günlerinde bir araya gelen cemaat mensupları, buldukları yerleri zikir meclislerine çevirme yerine dedikodunun, dünya meşgalelerinin konuşulduğu alanlar haline getirdikleri bilinmektedir. Eğer bir cemaat, müntesiplerini İslâm adına bir değişim ve dönüşüme tabi tutamıyorsa orada amaç ve hedefler adına yeniden dizayn gerekmektedir.

İnsanlar cemaate farklı anlayışlarla girmektedirler. Önemli bir kesimin anlayışı dini yaşama adına samimiyet ifade etmektedir. Ancak kalan kesimin içinde hiç de yabana atılmayacak miktarda menfaat devşirmek, herhangi bir mal satıyorsa cemaatin gücünü kullanmak, bir yerlere atanmada referans göstermek ve etrafında kıramadığı insanların yanında zoraki gidip gelmelerin olduğu bir grup vardır. Samimi olan cemaatler, dinin emirleri çerçevesinde kimsenin kendi üzerinden bir yerlere atlama yapmasına, liyakatsiz insanları bizden deyip yolunu açmaya, sahtekârlığıyla meşhur satıcıları o bizden deyip ihya olmasına müsaade etmez/etmemelidir. Bu her şeyden önce dinin bir emrini uygulamadır. Eğer bunun aksi bir duruş sergileniyorsa dini bir grup olmaktan çıkıp, dünyevi münasebetler birliği haline gelmek daha faydalı olacaktır. Aksi durumda kendilerine zarar verdikleri gibi, asıl darbe onların üzerinden İslâm'a gelmesi söz konusudur.

Cemaatlerimizin halletmesi gereken sorunlu alanlardan birisi de, iç bünyelerinde eğitim verenlerin, evlerde görevlendirilenlerin ve cemaate yön verme konumundakilerden bir kısmının liyakatten yoksun olmalarıdır. Dini iyi anlamamış, bilmeyen kişilere sorulan sorulara bilmiyorum demek kendi itibarını zedeleyeceği düşüncesi ile herhangi bir kaynak olmaksızın kafaya göre cevap vermeler söz konusudur. Bu şekilde verilen cevaplar insanları yanlış yönde kanalize edebilecektir. Dolayısıyla bu, mesuliyeti büyük bir durum arz etmektedir.

Cemaat mensupları genellikle lider şahsiyet her kimse onun söylediklerinin dışına çıkmamaktadır. Hatta bildiklerinin tersine bir iş yapılıyorsa mutlaka bildiği bir hikmet

vardır diyerek tevîl etmektedirler. Yanlış kimden gelirse gelsin uygun bir lisanla onu dile getirmek gerekmektedir. Belki önde olan şahsiyet söylediğinin yanlış olduğunun farkında değildir. Etrafındaki insanların ona bunu hatırlatmalıdır. Eğer böyle yapılırsa hem arkadan gelen cemaat daha doğru yönlendirilmiş hem de insanlara güzel örnek olunacaktır. Bu noktada en önemli örnek Hz. Peygamberin hayatıdır. Sahabiler akıllarına ve tecrübelerine uymayan bir davranış gördüklerinde bunu bizzat kendisine ifade etmişlerdir. Hz. Ömer (r.a.)'ın farklı zamanlarda Allah Rasûlü'ne itirazları meşhurdur.

Cemaatlerimizde okunan kitap dergi, gazete ve diğer yayınlar genellikle telkinle cemaat içi eserlerden oluşmaktadır. Mutlaka bir cemaat kendi mensuplarını kendi görüşleri çerçevesinde dizayn etmek isteyebilir. Bunu normal karşılamak gerekir. Ancak bilgiye ulaşmanın çok kolay olduğu dünyamızda içine kapanık bir anlayış kısa sürede fire vermeye ve içten içe sorgulanmaya başlayabilecektir. Bu durumda hem kendi yayınlarını hem de onun dışındakileri okuyan ve düşünen bir grup oluşturmak kendilerine güveni artıracaktır.

Cemaatlerimiz, müntesiplerine genellikle en doğru yolun kendilerinin gittiği istikamet olduğunu söyleyerek bağlılıklarını artırmaya çalışmaktadır. Aslında cemaatler, her biri diğerini rakip değil de, hizmet yarışında görmelidir. Her biri İslâm'ın çatısı altında bir nefes durumunda olduğunun farkında olmalıdır. Aynı takımın mensupları gibi hareket edilmelidir. Hizmet yarışında birbirlerini engelleme ve karalama yerine destek olunmalıdır. Bu, Müslümanların ortak sorunlarını çözmede birebir ilaçtır. Farklılıklarımız zenginliğimiz, ortak değerlerimiz bakidir anlayışıyla mücadele edilmelidir.

Bugün cemaatler, bu ülkenin bir değeridir. Eksikliklerine rağmen İslâm'ın yaşanması ve yaşatılması adına önemli işlerin onlar eliyle gerçekleştiği yadsınamaz bir gerçektir. Yanlışlıkları tamir ederek, dinin emir ve yasaları ışığında, liyakatin ve tecrübenin rehberliğinde bu ülkeyi ve İslâm âlemini bir adım ileriye taşıma adına adımlar atmamızdır.